

Minnen från St Klara skola på 1870-talet.

Varje infödd Stockholmare av äldre datum har i friskt minne St Klara skola. Ännu står det med sina latinska inskriptioner försedda huset på sin forna plats vid kyrkan med samma namn, trotsande tidens omdanande härjningar i dess närhet.

Det går ännu idag en rysning över min rygg, som nu nalkas sjuttioalet, när jag någon gång passerar St Klara kyrkogård och vännen Bellmans gravvård, så livligt vaknar minnet från dagar, som flytt, så djupt bränner i själen år av obotlig missväxt. Men på samma gång framkallas för min inre syn långa rader av ungdom med skämt och löje i sinnet och på läppen. Många, många av dessa glada gossar vila redan i jordens mull, andra åter äro spridda kring världen, än som utsäde i god jord, än likt det vilda blomstret

Skolan hade ett centrum, kring vilket allting rörde sig. Det var dess gamle, vördade, originelle Rektor Söderlind. Den stab av lärare, som omgav honom var från vår nuvarande tids synpunkt ett komplement till honom, och alla dessa, vilka vi ha att tacka för det vetande, vi fingo, voro typer för tidsandan. Man har svårt att fatta den kolossala förändring, som skett på dessa 50-60 år både i yttre och inre förhållanden.

Hur en femteklassist tar sig ut nu för tiden, kan man dagligen se, men i femte klassen i St Klara skola funnos då "gossar" med helskägg, långa resliga män, åt vilka "gubben", Rektorn, när han skulle draga dem i håret, först måste ropa med full hals: "huckla dej, ditt långa kräk"! Utan lärjungens tillmötesgående med denna "huckling", var det för "gubben" en omöjlighet att få fatt i håret, om han icke klev upp på en bänk, vilket äventyr han i flesta fall avstod ifrån, då de långa bänkarnes fötter voro så av ålder slitna, att de närmade sig formen av vaggmedar. Ynglingarnes huvudhår voro icke av nutidens kortsnaggiga slag. Lärarne hade särdeles bekvämt, när de i en hastig vändning kastade sig över en syndare, som med sin yviga peruk bjöd magistrernas fingrar ett gott grepp. Rektor hade sin välkända specialitet, när det gällde att utan rottingens hjälp taga itu med klaristen. Vreden var till hälften över, sedan han lyckats med välbehag linda ynglingens långa hår kring ett finger för att sedan börja en slängdans till höger och vänster på det fria golvet.

Den som bevarar minnet av en sådan dans, erinrar sig nog, att den gick under namnet: "korkskruv".

De finnas på rätt framskjuten plats i livet, som kunna föra handen över den numera kala flinten och tänka på hur tiden gått över rubb och stubb, sedan gubben Söderlind så ovarsamt handskades med lockarne.

Varken lärare eller lärjungar voro den tiden så nogräknade som nu. Alla tyckte vi om vår "gubbe". Man såg gärna genom fingrarna med hans små egenheter, och de, som icke direkt voro utsatta för honom, eller som han själv kallade det: "var före", voro säkra om ett härligt skratt.

Rektor var av den åsikten, att den gamla satsen: "dig själv till straff och andra till varnagel", skulle tillämpas. En liten avvikning från satsen generade dock icke mycket, i så måtto, att om en oskyldig fick lida straffet, var avbasningen likväl i alla händelser en hälsosam varning för dem, som åsågo den mer eller mindre lyckade exekutionen.

Doktor S. var en till hälsan svag lärare, som ej älskade bråk. En gång hände under hans lektion, att en kanalje tog sig för att lägga ett bläckhorn i fickan på sin framförsittande kamrat, numera kammarherre H. Det dröjde icke länge, förrän det visade sig, att bläcket rann utefter kläderna och bänken, på vilken H. satt. Denne, som var en mycket proper och ordentlig ung man samt rätt noga med sina kläder, anmälde saken för läraren samt bad att få gå ut. Doktor S. gick då in till Rektor, som läste i rummet innanför och sade: "Vill Farbror komma in i min klass, det är en pojke, som lagt ett bläckhorn i fickan på H. och bläcket rinner över golvet." I ett nu kommer gubben utstörtande från sina latinare med sin gråa mössa på nacken. Ögonen gnistrade bakom glasögonen, armarne voro sträckta framåt, färdiga till anfall, under det han ropade: "var är han, var är han"? H. hade, sedan han anmält saken, blivit stående, då bläcket på ett besvärande sätt hindrade honom att åter sätta sig. Detta var H:s olycka. Som en pil var gubben över golvet och med ett språng i kalufsen på den blivande kammarherren, under vilda tillrop om, att han skulle "huckla sig". Det var en lång stund synd om H.

Doktor S., som hade mycket klena nerver, kom sig icke för att säga något annat än ett förskräckt framstammande: "nej farbror, vad gör farbror"!

När det sålunda pågått en stund och gubben ansåg, att han hade tillräckligt med segertroféer i form av hårtestar mellan fingrarna, var allt över, och gubben marscherade helt förnöjd till sitt tragglande av amo, amas, amat etc, allt emellanåt nog tänkande i sitt lugnade sinne: det där gör han inte om igen.

Bakom skolan, nedåt Klara sjöstrand var då en stor slätt, som nu upptages av bangården och centralstationen. Här var livet i "vilda västern" på en terräng, som genombröts av ett brett dike, utmynnande i sjön. Lämpligare plats fanns icke att få, när vi skulle leverera väldiga bataljer med våra grannförsamlingars stridslystna ungdom. Det hände nog ibland att vi måste vika för övermakten och reträtten gick då uppför Lappgränd, varefter ställning togs vid trapporna till kyrkogården, men härifrån veks ej en tum.

Det fanns mod i bröstet på den tidens ungdom. När en hel flock plåtslagare, sotare och murare kommo stormande emot oss, höllo stången och t.o.m. gingo till motanfall.

En förening hade bildats hos oss under det expressiva namnet: "puckelpinsföreningen", och den hade mycket att uträtta vid dylika tillfällen. Intendenten vid flottan, N., vilken var chef

för företaget småler än idag vid tanken på de bedrifter en handfull män kunde utföra.

Snöbollskrigen voro naturligtvis storslagna, men mot slutet av årtiondet blev all snöbollskastning högtidligen förbjuden. Orsaken härtill var, att numera Professor H-b fick en snöboll i ögat, där han stod inkrupen i ett hörn. Denna ukas orsakade Rektor mycket besvär, ty han kunde inte gärna hindra ynglingarne att uppställa sig i slagordning mot varandra. När snön låg vit och kram, kliade det naturligtvis i fingrarna och en boll susade genom luften, det kom två, det blev flera, men då stod Rektor på trappan och skrek: " la bi de där"!

Folk, som passerade kyrkogården funno, att något ovanligt försiggick och stannade - stockholmaren plögade det även på den tiden - för att se händelsens utveckling.

Så kom en boll från ett bakhåll förbi Rektor. Han följde den med gnistrande ögon. Se där, en till! Det blev för mycket. "Gubbens" stämma ljöd dallrande genom den stilla vinterluften: "men vad ä dä för ett "kräk"! Stormande munterhet från hundratals strupar, klockan ringde och allt upplöstes i ett virrvarr. Allmänheten troppade av. Så var det slut för den gången.

Skolynglingen är uppfinningsrik och väl är det. När en sak blev förbjuden, måste man hitta på något, som ersatte det förbjudna. Uppiggande måste det vara!

En av de mest humoristiskt anlagda var "Tutan", son till en framstående lagman, och han var, som det sades, "aldeles ohjälplig". Så mycket puts som den pojken kunde hitta på var otroligt. Och så som han njöt, när han gick till verket för att sätta sina planer i scen! - Det kan blott den helt fatta, som sett honom i full iver. Han sken av innerligaste förnöjelse, när han tänkte sig effekten av sina gärningar. Ögon, stora, blå, lyste, och ingenting i världen kunde förmå honom att avstå från sina djärva planer.

På den plats, där läkaresällskapet nu har sitt palats, låg då ett hus med en större inkörsport, som alltid var stängd. En klocksträng hängde utanför på sidan av porten. Numera skulle den ej duga såsom otidsenlig, ty själva strängen var ett vanligt grovt snöre, och på änden hängde som handtag - en trådrulle.

Huvudsaken var dock mannen, som dagligen stod sysslolös utanför sin port, iklädd nattrock, tofflor och rökmössa, samt stora hängande mustascher.

"Tutan" kastade forskande blickar på mannen och började uttala sin tanke om, att den mannen hade det alldeles för lindrigt. Först "döptes" han till "kinesen", och förklarade "Tutan", att han nog skulle draga försorg om, att kinesen inte skulle stå så där och lata sig. Det borde bli liv och lust i spelet. Varken nattrocken eller tofflorna tilltalade "Tutan", och han försäkrade, att om några dagar skulle bådadera vara försvunna från gatan.

En vacker dag, när vi sutto i vårt klassrum i annexet på Klarabergsgatan, kommer "Tutan" inrusande med en förfärlig fart, kopparröd i det stora ansiktet och nästan mållös i brist på andhämtning. Ett ord kunde han med nöd få fram, och det var: kinesen!

Vi förstodo genast sammanhanget, men som lektionen skulle taga sin början och vår vän "Filan" trädde in, fick "Tutans" tankegång snart en lokalare riktning. "Tutans" ansikte antog ett inställsamt småleende gentemot "Filan", som inte kunde förstå, vad som försiggick inom Tutan - så ovanligt stillsamt nästan högtidligt uppträdde han.

När "Filan" vid timmarnas slut gick, sade Tutan: "det var då väl, jag kunde inte stå ut längre". "Vad har kommit åt dig," sade vi. "Saken är den", sade Tutan, "att när den vilda jakten gick och kinesen var tätt i hälarne på mig, lovade jag mig själv, att om jag skulle "klara" kinesen, så skulle "Filan" få uppbära belöningen, och jag håller alltid, vad jag lovar. Men det var bara för den här timmen, och den var den längsta, jag varit med om, sedan jag började skolan. - En hel timme utan skoj! Nu måste skadan tagas igen, kom med ska jag visa er kinesen. Jag går till trådrullen."

Tutan försvann och vi smögo oss av till kyrkogårdens östra del, varifrån vi snart upptäckte "Filans" plågoris, "Tutan", smygande sig efter husväggen. Med ryggen mot denna och på tåspetsarne nalkades han den efterlängtdade trådrullen. Vi kunde tydligt se, att "Tutan" var i den största spänning, men framåt gick det alltjämt, och slutligen sträckte han armen efter trådrullen.

Ett ryck! Porten slogs upp och ut kommer kinesen i vildaste fart. Med några stegs försprång löper "Tutan" för brinnande livet stora gången uppför till skolan. De små benen gå som lärkvingar, han ligger efter marken. Hack i häl kommer den store kinesen, utan både mössa och nattrock, med stora tunga steg, som ekade i den frusna marken, utvecklar han en fruktansvärd energi.

Tutan är också medveten om farans storlek. "Han lovar i sin nöd, det han ej kan hålla för sin död", han lovar "Filan" två timmars frid och ro. Ja, själva "Skomis" får löfte om en hel timme, lyckas bara de små benen hålla ut ännu en stund, eller ville det hända kinesen någonting!

Vi ropa alla: sno dej Tutan! egentligen ett uttryck för vårt deltagande i hans öde, ty en verklig uppmaning behövdes icke.

I en vink voro de framme hos Bellman. Denne skämtares gravvård kom väl till pass för "Tutan", som svingade sig runt järnstaketet och i ett ögonblick var han halva omkretsen före kinesen. Bellman log, och "Tutan" drog ett lättnadens andetag.

Nu störtade hela skolans 200 pojkar fram och omringade Bellman och hans sällskap. "Tutan" försvann i mängden, men kinesen visste råd för det onda, han grep den första han fick tag i, tvang honom säga, vem "Tutan" var. Saken anmäldes i skolan och "Tutan" blev utsatt för ett väldigt prygel.

Vi beklagade naturligtvis händelsen, men "Tutan" sade helt lugnt, att det är ju egentligen en dumhet gå till trådrullen mitt på ljusa dagen.

Kinesen njöt obeskrivligt och rökte sin pipa med fröjd, när han tänkte på, vilken ände det tagit för "Tutan". Han trodde också att han aldrig i livet skulle mera avhöra honom. Vilken illusion! Redan samma kväll övergav "Tutan" sina läxor i olaga tid och smög sig genom sin faders arbetsrum ut på den dåligt upplysta gatan. Sedan bar det av över Helgeandsholmen mot norr till för hans äventyrliga ande välkända ställen.

I hörnet av Hamngatan och Malmskillnadsgatan stod under årtal en stackare, som blivit fnoskig av kärlek, påstods det. Han var klädd i trasor och om livet var lindat ett tjockt rep. Då och då förtjänade han en slant genom att gå ärenden. "Tutan" ansåg, att denne stackare var lämplig för honom. Med en tioöring i nypan lockade "Tutan" karlen med sig till kinesen.

"Saken är mycket enkel", sade "Tutan", "du ringer på trådrullen, och när det kommer någon i portgången, springer du av tusan ner åt gatan. Du kan ju springa, va?"

Lycklig i själen ställde sig "Tutan" bakom en buske och avvaktade det spännande ögonblicket. Han hör klockan ringa i porten och ett tu tre gnor idioten i väg, så det flaxar efter gatan. Porten öppnas och där har "Tutan" sin kines igen. Denne upptäcker idioten, och med ett ilsket läte sätter han av efter. Det dyrbara ögonblicket förspilles icke av "Tutan". Som en pil är han över gatan och in i porten, vrider ur nyckeln på insidan i en handvändning, låser porten utifrån och slungar nyckeln tillbaka igen under porten, så att den far genom hela portgången.

I nästa ögonblick sitter "Tutan" på en gravsten bakom en buske. Visserligen är det ömmande att sitta på den hårda stenen, men nöjet att se kinesen återkomma måste han kosta på sig, det får bli hur dyrt det vill.

Det dröjde inte länge, förrän kinesen uppgav löpandet, antagligen trött efter förmiddagens ansträngning. Han kom långsamt tillbaka, seende sig ofta omkring. Utanför porten stannade han en stund, liksom vädrande "Tutan" i närheten. Allt var dock tyst och stilla, och han vände sig om för att gå in. Det var nu "Tutan" njöt som bäst. Hade inte kinesen börjat svära och dundra så våldsamt, kunde han mycket väl hört, hur "Tutan" fnissade av alla krafter.

Till sist måste kinesen själv använda sig av trådrullen. Han ringde värre än "Tutan", men det var ingen som öppnade. Längre stod han där alldeles ursinnig. Slutligen öppnades ett fönster ovanför porten, en käring stack ut huvudet och skrek: "vad är det för en sakramentskad människa, som väsnas där nere, giv er genast i väg eller jag slår något vått över ert fördömda huvud, här har ni ingenting att göra vid den här tiden, fi dong sån karl!" När fruntimret hunnit så långt, sökte kinesen få ett ord med, han sade därför: "goa hennes nåd", - men han hann inte längre förrän käringen skrek: " ser man på, är det mig han vill åt, den kanaljen, jag skall ge dig jag!" Med detsamma skymtade något vitt i fönstret och ett väldigt plaskande hördes över gatan. Det var en störsjö, som nära nog tillintetgjorde kinesen.

"Tutan" satt nu inte längre och njöt, han låg än på ryggen, än på magen, vridande sig i den vildaste skrattattack, så att tårarne runno våldsamt utför de runda kinderna. Han aktade föga, att kinesen kunde upptäcka honom vilket ögonblick som helst.

Slutligen vågade "Tutan" icke stanna längre. Klockan var mycket och han tyckte sig ha haft en aftonstund, som till alla delar uppvägt förmiddagens vedermöda. Han vinkade därför god natt till kinesen och smög sig av på hemvägen.

Nästa morgon visade sig kinesen efter bönen och ville tala med Rektor. Denne blev ej glad, när han såg den besökande, ej heller särdeles vänlig. "Höh! är han här igen, jag må säga, att han traskar ovanligt mycket omkring här, hvaffla! Snurgren igen, omöjligt herrn, omöjligt! Skolans aga är så eftertrycklig, att läraren aldrig behöver befara, att saken vidare kommer före." - "Jag anmäler saken för polisen", sade kinesen. "Anmäla! höh, anmäl för polisen eller dödgravaren eller vem herrn vill, jag läser latin i femte klassen." - Gubben gick, mumlande halvhögt för sig själv: "ovanligt besynnerlig traskus!"

Den religiösa delen av skolans omvårdnad kom ynglingarne tillhanda en kvart före åtta varje morgon. Ceremonien hade Rektor själv i egen hög person övertagit till utförande. Alla påbud och kungörelser samt en del bestraffningar fick man del av efter bönen.

Genom nutida glasögon förefaller en sådan bönestund rätt egendomlig. Under stort buller och bång samlades man i stora salen, som genom en större träskärm delades mitt itu allt efter behovet av tvenne klassrum eller en större samlingsal. Strax efter ringningen uppenbarade sig Rektor, iklädd sin gråa skärmmössa samt långrock. Det fattades blott förskinnat och vi skulle ha haft en Sorundabonde framför oss.

Sedan gubben intagit sin plats i katedern, bjöd han tystnad genom en svängning med armen. Först sjöngs en psalm, under vilken Rektor uppbjöd alla krafter att upptäcka någon, som icke sjöng med, eller hade för sig något stridande mot god ordning. Skulle någon sådan syndare råka fast för hans argusöga, släpptes han ej ur sikte. Så larvade Rektor ner från "tronen" och trevade sig fram mellan raderna och bibehöll hela tiden ögonen skarpt fästade på föremålet, till dess han äntligen var framme och utan ett ord grep han i kalufsen samt återvände samma väg, han kommit, släpande offret med sig till katedern.

Under tiden gick sången ljudeligen under allehanda tonarter; man klev upp på bänkarne och på varandra för att få en skytt av den gripne. En rad i psalmen uteslöts och ersattes med brummeli brummeli brum eller dylikt i långa banor.

Slutligen blev det tyst och Rektor ropade upp en pojke, som skulle läsa en rad i "bibelun". Nu gällde det att vara med, ty när det ropades ett nytt namn så skulle denne genast fortsätta. Läste man inte med detsamma, blev det ett förfärligt larmande och brummande av kamraterne till dess den försumlige befalldes komma fram till katedern. Sålunda fortsattes till ett halvt kapitel var läst under oftast betydliga avbrott. Därefter läste Rektor bönerne, men såg först till att alla knäppte händerna ordentligt samman.

Syntes någon, som ej var till lags, hytte Rektor med sina hopknäppta händer, till dess ynglingen fogade sig efter hans önskan.

Värre var det, när han mitt i bönen gjorde en "upptäckt" utan att få tid att läsa till slut. Först blev det alldeles tyst, så några hyttningar, men utan verkan, varefter den gamle klassikern pallrade ner för trappan och bort till pojken, gav denne en mindre "korkskruv" under kamraternas skämtsamma: jo jo du, den smakar!

Återkommen till sin plats fortsatte Rektor bönen, där han slutat, som om ingenting hänt.

Efter slutad bön utrymdes salen, men de som voro uppradade vid pulpeten, kommo icke undan så lätt. Så snart Rektor fick tid, tog han itu med dem. Det blev en utdelning till höger och vänster med givmild hand. Än hängde gubbens fingrar fast i ett långt hår och drog nacken mot golvet, än klämde han till med en örfil, så att pojkarne ramlade på varandra, allt under det att förmaningens ord flödade från den gamles läppar, som ej heller försummade favoritorden: "eländige kräck, som alltid är före", "dummer-jöns, kom bara ihåg" etc.

Den tiden dök inte någon förnärmad mamma eller pappa upp i skolan och bråkade om misshandel och dylikt.

Utom latinet meddelade Rektor undervisning i matematiska ämnen. En lektion i geometri var rätt uppiggande, isynnerhet om man hade kamraten Ö-g i närheten eller i bästa fall som sin närmaste granne. Ö var utrustad med en högst kuriös näsa, i alla avseenden ett föremål, som man icke kunde taga ögonen ifrån, så snart Ö fick frågan. Utom det storslagna kubikinhållet, som var påfallande, så snart man inträdde i det lilla klassrummet, utmärkte sig Ö:s näsa genom att den kunde röra sig sidledes utan att ansiktet för övrigt behövde taga någon del i dessa excentriska rörelser. Ö. var ej begåvad med något mera än denna näsa. Hans vetande stod på - noll, i all synnerhet, när det gällde att minnas något ur Euklides.

Rektor tog sig en dag friheten att säga till Ö. utan att den förre förändrade en min: "han kommer inte ihåg längre än näsan är lång". - Ö. tog allt från den skämtsamma sidan, han glädde sig åt allt, skrattade åt allt. Det löjligaste var dock, att han behövde ej för att tillfredsställa sin skrattlust sysselsätta munnen, han log med näsan.

En av Rektors egenheter var, att han önskade oss så flitiga, att vi icke sågo honom, när han kom in i klassen. Vi brukade vara till den grad fördjupade i våra studier, att han ibland nödgades puffa till den, han ville giva första frågan. Denna puff var alltid åtföljd av ordet "döh". Oemotståndligt komiskt utseende företedde Ö. när gubben stod framför honom i akt och mening att giva honom första frågan.

Framåtlutad och nerkrupen så långt som möjligt i rocken, sneglade han åt sidan med den uttrycksfulla näsan, gjorde ett tecken med den, som betydde, att faran var observerad.

När han så såg, att grannen drog på munnen, fann han själv situationen så komisk, att näsan måste komma i sin fulla verksamhet. Nu puffade gubben och Ö. måste resa sig med näsan väl inlindad i näsduken. Frågan gavs och Ö. stod som ett frågetecken, förgäves sökande uppfånga några viskningar.

Snart tröt gubbens tålmod och Ö. blev tillsagd att "komma i e.m. kl. 5". Detta kallades av oss att "komma på kaffe."

Det värsta hade inträffat: Ö. blev bjuden på "kaffe" och nu kunde han inte längre återhålla skrattet, som gick som en våg över hela ansiktet med våldsamma slitningar i den oförgätliga näsan. Rektor lät icke störa sig, men han sträckte sina fingrar liksom i förbigående till Ö:s hår och började draga. Då snöt sig Ö. med ett väldigt trumpetljud, som överröstade och förstummade allt. Gubben släppte sitt tag i håret av bara häpnad, lade nu som förut märke till Ö:s "begåvning" och även han log ett sällsynt leende.

Den dagen blev Ö. ensam på "kaffe". Under sådant förhållande fick Ö. kliva upp i Rektors privata våning och sitta där tills han kunde läxa. Det hände då, att Rektor fick besök och glömde därunder bort Ö.

Timme gick efter timme och till slut tyckte Ö. att det blev för långt. Då snöt han sig. Som en raket kom Rektor och hela hans sällskap. "Sitter du här din dumma Jöns och är bortglömd av läraren", skrek han, "skynda dig hem och tag di här äpplena med dig".

Det gick inte många dagar förrän Ö. var på "kaffe" igen.

En examensdag våren 187- satt Ö. på första bänken i "Kupan", uppsnyggad och färdig för

examen. Dörren stod öppen till den tegellagda vinden. Man hörde således, om det nalkades någon besökande i trappan.

Magister V-dt, en hygglig, men åtskilligt egendomlig lärare, hade sin halvtimme i naturlära. Plötsligt kom det någon i vindstrappan och V-dt giver första frågan. I hastigheten kom han vända sig till Ö. med frågan, om han kunde nämna några slags ormar. Ö. svarade genast huggormen och såg mycket belåten ut med framgången, men V-dt ville höra flera slag. Ö:s vetande tillät emellertid icke omnämmandet av flera, utan han blev stående som vanligt. V-dt sökte hjälpa honom på spåret åtskilliga gånger utan att lyckas. Slutligen tog sig V-dt över näsan, som han hade för vana och sade helt långsamt: "hur har vi det med vår stora magnifika snok"? I nästa ögonblick var vår besökare ute på vinden igen, och examen blev avslutad.

Ö. tog sina rena jämna betyg C. i alla ämnen utom i V-dts ämne, naturlära, där han blev godkänd. Stoppade betyget i fickan och gick ner till hamnen, mönstrade på en OstIndiefarare samt blev redan samma höst begraven i Stilla Oceanen, ej långt från Java.

Inom skolans trånga salar rymdes andra typer än de nu beskrivna. Redan i ungdomen giver det sig tillkänna hos ynglingen, att inom honom gror förutsättningen till ett målmedvetet liv. En sådan yngling befattar sig ej med en "Tutans" excesser. Han småler överhuvud en smula åt de lustigheter, som förekomma, när de verkligen äro sådana, men i regel anser han sig störd. I gymnastiken förekommer han blott i "de djupa leden", om han ej rent av är befriad från ett för honom så plågsamt påfund. Han läser och studerar med allvar. Han kan alltid sina läxor. När han går hem, skyndar han iväg, följande tätt intill husraden, liksom därmed markerande, att han vill vara ifred.

En sådan yngling var Oscar Levertin. Han hade en kolossal brådska att inhösta så mycket vetande som möjligt. Man kunde tydligt se, att han ej ansåg skolan för en inrättning, där magistern var dåren och pojkarne hans vilda fantasier.

Det fanns dock en verklighet, som kunde plåga Levertin över all beskrivning och det var skrivlärare Funcks tjocka pennskaft. Funck, som såg framtiden från de raka och sköna streckens och bokstävernans synpunkt, kunde aldrig drömma, att hans egen penna skulle bliva som en gammal gåsfot vid sidan av det frejdade stål, som efter några år begynte skära lagrar ur Levertins hand.

När Levertin ansträngde sig att få fram en skönskrivning och pekfingret därunder drog sig i rät vinkel mot pennskaftet, så kom Funck bakifrån och placerade med eftertryck sitt grova pennskaft över den uppåtsträvande leden. Oscar Levertin höll tillgodo med detta överfall. Tårarne runno efter kinderna och tungan syntes hoppresad mellan tänderna, men ej ett ord förnams, som gav uttryck för hans känslor. Att han ansåg det barbariskt var givet. Den tidens lärarenit hade sina missriktade uttryckssätt och otyglade utbrott av misshumör.

Många gossar förde dock pennan på ett annat sätt än Oscar Levertin, ehuru med lika stor framgång. Framlidne Professor Oscar Björk kunde i en handvändning svarva till en gubbe och Dramatiska teaterns skapare, arkitekten Fr. Lilljeqvist, blev nog övertygad, när han läste matematik i "kupan" för Rektor Söderlind, då luften kunde skäras med kniv, att det första villkoret för att en människa skall kunna tänka lätt, är att hon andas fritt.

En annan penna, som hade sina första lärospån inom St. Klaras skolas murar och som sedan kommit till stort erkännande på poesins område, är Daniel Fallströms.

När man icke vågar framhålla, att skolan ägde stort av vad man kallar anseende, är det dock ett faktum, att åtskilliga män, redan bortgångna, eller nu i sina ålders dagar, tänt sitt första vetandes ljus inom dessa murar, vilket sedermera lyst dem till ära för vårt fosterland och långt utom dess gränser.

Dock är det utom tvivel, att skolan icke bör tillräknas allt för mycket beröm, när det gäller att bedöma och värdesätta halten av sin tids kulturverk.

Wilhelm Hermelin

Kommentar till texten:

Texten har återgivits i oförändrad form med ett undantag: Stavningen följer nutida regler.

Ordförklaringar.

sid 1:

- huckla, förmodligen rektorns eget ord för "huka sig"
- klaristen, elev vid St Klara skola
- varnagel, varnande, avskräckande exempel
- exekution, verkställighet, utförande, genomförande av beslut

sid 2:

- Lappgränd, denna gata heter numera Klara Vattugränd, Normalm
- expressiv, uttrycksfull, målande
- ukas, förordning, påbud, direktiv
- puts, skämt, gyckel
- amo, amas, amat, 1:a, 2:a, 3:e person sing, presens, av det latinska verbet för älska, hålla av, d v s jag, du, han/hon/den/det älskar

sid 4:

- traskus, förmodligen rektors egen ordform av ordet *trasker* = en försvagad person, en som går långsamt som en gubbe
- Sorundabonde, Sorunda är namnet på en kommun i ö Södermanland, Stockholms län
- argusöga, vaksam blick (Argus är i den grek mytologin en jätte med 100 ögon, av vilka några alltid vakade)

sid 5:

- excentrisk, underlig, originell, konstig
- Euklides, var Alexandrinsk matematiker omkr 300 f Kr

sid 6:

- excess, överdrift, utsvävning

Klara skola i Klara församling

Klara gamla skola var sedan 1649 en trivialskola. Skolan grundades av den myndige Klaraherden magister Samuel Hammarinus och skolan fick 1655 sina lokaler i den då färdiga skolbyggnaden som låg och ligger på kyrkogården.

Magister Samuels gamla skola, Klara trivialskola, har Strindberg skildrat i "Tjänstekvinnans son". Han har bl a framhållit den skoningslöst hårda disciplin som rådde under den fruktade rektor Söderlinds färla. (Ur "Klara i förvandling" Tretton Klaravänner berättar. Natur och Kultur. 1965.)

1880 uppgick skolan i Norra latin.

Trivialsolor, av latin *trivium*, förr benämning på vissa "lägre" lärdomssolor och latinsolor som meddelade undervisning i trivium, det vill säga ämnena *grammatik, retorik och dialektik*.

Avskriften av originalet och bifogade upplysningar är gjorda av Elisabeth Hermelin-Ullner.